

La Costera-La Canal-La Vall d'Albaida

La noblesa constituïa un estament social que va perdre definitivament els seus privilegis fa més de segle i mig

El gran mèrit de Quica Diego ha sigut cuidar de la casa i del llegat cultural que comporta, en comte de desfer-se d'ell

Quica Diego sabia estar en qualsevol ambient sense desentonar en cap. No li calia aparentar ni ostentar

► VIENE DE LA PÁGINA ANTERIOR

opinió, mereixedora d'un esment en aquesta secció de la Història Amagada, com a tutora d'una història i representant, la darrera potser, d'aquella ciutat ja inexistent, ara vulgar. Fa molts anys, en el transcurs d'una conversa que vam mantenir, em parlava de quant s'estimava sa casa i el llegat que havia rebut dels seus majors, del qual ella es sentia dipositària i curadora amb una devoció quasi mística. Eren cos i ànima: ella cuidava la casa i la casa la cuidava a ella en una mena de simbiosi en la que les dues eixien guanyant. I entre contaralles i anècdotes em va comentar que, estant un dia torcant la porta del carrer, o una tasca semblant, un que passava li va preguntar amb certa ironia malèvola: "Què, traient lluentor als escuts?" I ella sense immutar-se per la provocació, li contestà que si hagués de posar tots els escuts que tenia, no hi hauria prou cases al carrer Moncada. I tenia molta més raó de la que es pensava.

Andrés Diego, "hombre decente y muy rico", en paraules del canonge **Lorenzo Cebrián**, es va establir al carrer Engai a finals del segle XVIII procedent de Cullera i d'Albalat de Pardiñes, on ell i els seus avantpassats havien ostentat càrrecs i magistratures municipals: síndic, regidor, justícia, capitans de milícies, i obtingut el monopoli de l'abastiment del pa i del vi. Amb un bon grapat de doblons va aconseguir l'arrendament del *Tercio diezmo real* de San Felipe, la capital de la governació, i els drets dominicals de la baronia de Barxeta. En 1801 va ser elegit *Síndico personero y Procurador general* de l'Ajuntament i, a finals del mateix any, com a culminació del seu imparable ascens social, va obtenir el privilegi de noblesa.

► **No té ceràmica d'Alcora**. Va ser Andrés Diego qui va encomanar a l'arquitecte fra **Vicente Cuenca** que li fera la casa gran del carrer de Moncada, que, aprofitem per aclarir, en contra de l'opinió generalitzada, no té solats

ni paviments d'Alcora, la qual cosa no és cap demèrit, sinó simplement que en la fàbrica d'Alcora no es van fer mai taulells. La casa va passar després a **Ignacio de Diego Morell**, casat amb **Luisa Galiano Tejedor**, filla del marquès de Montortal, veí dels Diego paret amb paret. Gràcies a aquesta branca materna, els fills es convertiren en descendents o parents d'un grapat de llinatges enlluernadors xativins, valencians i catalans: de **Francesc de Vinatea**, el jurat de València que va plantar cara al rei; de **Francesc de Borja**, cardenal de Cosenza, i de **Francesc Cardador de Borja**, bisbe de Teano; del mestre de Montesa, **Francesc Sanç** i de totes les branques dels Sanç, senyors de la Llosa, Alboi, Llanera, Corbera, Guadassèquies; Montixelvo, Benimeixís i Senyera; de **Jaume Cerdà**, senyor de Cerdà; de **Gaspar Ferriol**, senyor d'Estubeny; dels Malferit; dels Ferrer, governadors de Xàtiva i del Regne; dels Centelles de Nules, dels Bellví, senyors de Bèlgida, de Benissuera i majordoms de **Jaume II**; dels Entença i els Requensens; dels Moncada, grans senescals de Catalunya, senyors d'Aytona; de l'almirall d'Aragó, **Roger de Llúria**; dels Cardona, marquesos de Guadalest, els Llansol de Romaní i els Riusech, comtes d'Olive. I també d'uns quants doctors en lleis assessors del governador, de cavallers d'ordres militars, d'argenteres de la Corretgeria, de mercaders, i com no, i sens dubte en això rau part del seu encant, de llauradors benestants del barri del Mercat, com els Belloch, els Mollà, els Balaguer, els Menor, els Cebrià o els Sanchis.

► **Noblesa: una herència que ve donada**. Quica Diego, que probablement ignorava una tirallonga tan extensa, sabia estar en qualsevol ambient sense desentonar en cap. No li calia aparentar ni ostentar res, quan va respondre amb una ocurrència a aquella pregunta impertinent, tenia més raó de la que es pensava: no hi havia prou palaus al carrer de Moncada per col·locar l'allau de blasons. És cert que en descendir de tant alts personatges no hi ha cap mèrit, perquè és una herència que et ve donada, però el que sí té mèrit és cuidar de la casa i del llegat cultural, en comte de desfer-se d'ell, i transmetre-ho íntegre, com un compendi de la història de la nostra ciutat. La Casa de Diego és, per als xativins, molt més que una mansió aristocràtica; és la Casa en la que ens mirem tots, com en un espill que retorna la imatge del passat, la que després d'un mal somni, en despertar-nos, encara hi és, com en el conte, per confirmar que tot va ser real, existia.

PERALES IBORRA

Publicaciones Presentación del libro de la Junta Local Fallera de Xàtiva

► Las falleras mayores de Xàtiva, Alba Fuster y Gisela Carpintero; el presidente de la Junta Local Fallera de Xàtiva, Javier García Paños, y la concejal de Fallas, Rosa Esteban, presidieron anoche la presentación del libro oficial de las fallas de este año, volumen coordinado por Alberto Ordiñana. La presentación tuvo lugar en el salón de actos de la Mancomunidad de Municipios la Costera-la Canal (Antic Hospital). En la foto, las falleras, anoche, observan un ejemplar del libro.

La JLF abre hoy las puertas del esperado Museu Faller de Xàtiva

► Con una inversión de 40.000 euros ocupa el espacio que dejó libre el PROP

AGUSTÍ GARZÓ XÀTIVA

■ La Junta Local Fallera de Xàtiva inaugura esta tarde (20.00 horas) el Museu Faller, una de las reivindicaciones históricas del mundo fallero largamente aplazada. El museo —ideado, proyectado y ejecutado en menos de medio año— está ubicado en la antigua oficina del Prop de la capital de la Costera, en la calle Montcada (frente al convento de Santa Clara).

A la inauguración del museo acudirán el alcalde y presidente de la Diputación de Valencia, Alfon-

so Rus, quien después de haber prometido la creación del museo en tres campañas electorales, el pasado mes de septiembre dio un empujón definitivo: la cesión del local. El segundo empujón —clave— fue el destinar meses atrás una partida de 40.000 euros de la diputación. Y es que en un principio se anunció sólo la cesión del local pero no se dotó de presupuesto la creación del museo, lo que daba a entender que tampoco se haría durante este mandato. El giro dado a la situación ha per-

mitido que si bien no será, n de lejos, un museo de las dimensiones y la dotación esperados, al menos será el primer gran espacio expositivo de las fallas de Xàtiva.

Presencia de falleras mayores

Tal como informó este diario, y enmarcado en la celebración de los 150 años de la primera falla de Xàtiva, la JLF ha querido dar protagonismo a las falleras mayores históricas de la ciudad. Por eso hoy en el estreno del museo acudirán decenas de ellas, anunciaron ayer.

Estudio de inversiones en la Poble

LEVANTE-EMV

► **EL ALCALDE DE LA POBLA DEL DUC, VICENT GOMAR**, se ha reunido con el vicepresidente primero y responsable de Cooperación Municipal de la Diputación de Valencia, Juan José Medina, para estudiar las necesidades de la localidad. El alcalde ha solicitado ayuda para acometer, entre otros proyectos, la conclusión de las obras del tanatorio municipal y diversos jardines por valor de 40.000 euros.

El empresario Josep Lluís Borredà debuta con una novela sobre la «crema» de Xàtiva

LEVANTE-EMV XÀTIVA

■ El empresario de la automoción y exconcejal socialista Josep Lluís Borredà ha publicado la novela *Socarrats 1707-1714*. Mezcla de ficción e historia, el libro aborda la Guerra de Sucesión, la derrota de Almansa, la extensión de la lucha de los *maulets* hasta Barcelona... La obra se presentará el próximo viernes en Sant Domènec a las 19.30 horas. Intervendrán el autor, el editor, Antoni Martínez; el escritor Toni Cucarella, y Pep Gimeno, *Botifarra*. Todo ello con una actuación guiada por La Bicicleta Teatre. *Socarrats 1707-1714* es una ficción ambientada en hechos históricos reales y contrastados.